

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudkyní JUDr. Zorou Šmolkovou ve věci

žalobkyně: **PhDr. H. P.**

proti

žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**

sídlem Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 11. 2018 č. j. MPSV-2018/230250-923, o příspěvku na živobytí

takto:

I. Žaloba se **zamítá**.

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Shodu s prvopisem potvrzuje

Odůvodnění:

1. Žalobkyně se žalobou doručitou Krajskému soudu v Ostravě dne 22. 11. 2018 domáhala zrušením rozhodnutí žalovaného č. j. MPSV-2018/230250-923 ze dne 19. 11. 2018 (dále jen „napadené rozhodnutí“), kterým bylo zamítnuto odvolání žalobkyně a potvrzeno rozhodnutím Úřadu práce Ostrava (dále jen „úřad práce“) ze dne 16. 10. 2018 o poskytování příspěvku na živobytí ve výši 3.913 Kč od měsíce března 2018 se způsobem výplaty: částka ve výši 2 513 Kč vyplácena poštovní poukázkou a částka 1 400 Kč vyplácena formou typizovaných poukázek na nákup zboží. Žalobkyně rozhodnutí považuje za diskriminační, snižující důstojnost člověka a tím, že část příspěvku na živobytí je vyplácena formou typizovaných poukázek, podle žalobkyně zákonodárce nepřípustně uplatnil princip kolektivní viny, neboť poukázky zavedl z důvodu, že někteří příjemci údajně zneužívají dávky na alkohol a cigarety. Podle žalobkyně však skutečným záměrem bylo všechny příjemce dávky ponížít, tj. spolu s těmi, kteří údajně zneužívají, také ty, kteří dávku používají v souladu se zákonem na zajištění živobytí své a společně posuzovaných osob, vyvolat u nich společenskou ostrakizaci a pocit závislosti na dávce. Cílem zákonodárce tak nikdy nemělo zamezit využití příspěvku na živobytí na alkohol a cigarety, ale ponížít důstojnost příjemců dávek. Žalobkyně proto navrhla nejen zrušení napadeného rozhodnutí, ale rovněž navrhla, nechť krajský soud předloží Ústavnímu soudu podnět ke zrušení § 44 zákona č. 111/2006, a to pro rozpor s ústavním pořádkem, neboť ponižování není dovoleným nástrojem aktivní politiky zaměstnanosti.
2. Žalovaný uvedl, že postupoval podle § 43 odst. 5 písm. a) zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“), podle kterého příjemci dávky, který pobírá dávku déle, jak 6 měsíců v posledních 12 měsících, bude dávka vyplácena tak, že nejméně 35% a nejvýše 65% dávky bude vyplaceno poukázkami oprávněnému k nákupu zboží ve stanovené hodnotě. Úřad práce i žalovaný postupovali v souladu s tímto ustanovením. Dávky pomoci v hmotné nouzi představují poslední záchrannou síť pro osoby nacházející se v obtížné sociální situaci, přičemž je nutné, aby tyto osoby učinily samy či za pomoci své rodiny maximum pro to, aby si své základní životní potřeby zajistily vlastními silami a nespoležaly tak na stát a jeho sociální systém. Zákon o pomoci v hmotné nouzi vychází z principu odpovědnosti osoby za své sociální postavení. Žalobkyně nemá povinnost o dávky pomoci v hmotné nouzi žádat, a pokud tak učiní a požádá, měla by si být vědoma toho, že musí také plnit určité povinnosti, které ze zákona o pomoci v hmotné nouzi a s nimi souvisejících právních předpisů vyplývají. Podle žalovaného je rozhodnutí v souladu s hmotným i procesním právem a netrpí žádnými vadami.
3. Krajský soud poté, co zjistil, že žaloba byla podána včas ve lhůtě dvou měsíců po doručení písemného vyhotovení rozhodnutí žalovaného žalobkyni, tedy v souladu s ustanovením § 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb. soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), přezkoumal napadené rozhodnutí v souladu s ustanovením § 75 odst. 2 s. ř. s. v mezích žalobních bodů a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná; ve věci rozhodl bez jednání v souladu s ustanovením § 51 odst. 1 s. ř. s., neboť s tímto postupem oba účastníci souhlasili.

4. Ze správního spisu krajský soud zjistil, že žalobkyně je od září 2017 uznána za osobu v hmotné nouzi a pobírá příspěvek na živobytí. Dne 18. 3. 2018 zahájil úřad práce správní řízení ve věci změny způsobu výplaty dávky, vzhledem k tomu, že žalobkyně pobírá příspěvek na živobytí 6 měsíců. Dne 16. 10. 2018 úřad práce rozhodl tak, že od března 2018 bude žalobkyni příspěvek na živobytí vyplácen ve výši celkem 3 913 Kč tímto způsobem výplaty: částka ve výši 2 513 Kč bude vyplacena poštovní poukázkou, částka 1 400 Kč bude vyplácena formou typizovaných poukázek na nákup zboží. Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně odvolání, neboť nesouhlasila s výplatou dávky ve formě poukázek, které považuje za žebračky, a tento způsob platby považuje za nedůstojný a uplatňující princip kolektivní viny.
5. V odvolání rozhodl žalovaný napadeným rozhodnutím tak, že způsob výplaty shledal souladným s § 43 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi a její námitky nepovažoval za důvodné.
6. Mezi účastníky je sporný tak způsob výplaty dávky, která byla žalobkyni přiznána ve výši celkem 3 903 Kč.
7. Příspěvek na živobytí je základní dávkou pomoci v hmotné nouzi a je určen na úhradu potřeb osob (společně posuzovaných osob) na úrovni zabezpečující základní životní podmínky. Jedná se především o zabezpečení stravy, ošacení, obavy, základních hygienických potřeb a podobně (srovnej § 1, § 21 až § 29 zákona o pomoci v hmotné nouzi).
8. Způsob výplaty této dávky stanoví § 43 odst. 5 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi tak, že způsob výplaty určuje plátce dávky tak, že bere v úvahu schopnosti a možnosti osoby v hmotné nouzi s dávkou v hmotné nouzi hospodařit a využít dávku k účelu, ke kterému je určena, přičemž příjemci dávky, který pobírá dávku déle, jak 6 měsíců v posledních 12 měsících, bude dávka vyplácena tak, že nejméně 35% a nejvýše 65% dávky bude vypláceno poukázkami opravňujícími k nákupu zboží ve stanovené hodnotě.
9. Žalobkyně je příjemkyní dávky příspěvku na živobytí a tuto dávku k březnu 2018 pobírala déle než 6 kalendářních měsíců v posledních 12 měsících. Za této situace úřad práce neměl možnost správního uvážení, zda dávku ve výši jejích 35% bude vyplácet v hotovosti nebo poukázkami opravňujícími k nákupu zboží ve stanovené hodnotě, neboť k tomu zákonodárce již nedává možnost správního uvážení; tuto možnost měl při výplatě dávky v předchozích 6 měsících. Z citovaného ustanovení vyplývá, že 35% dávky musí být za všech okolností vypláceno poukázkami opravňujícími k nákupu zboží ve stanovené hodnotě. Správní orgán má možnost uvážit vyšší poměr, ale nikoliv poměr nižší; od tohoto ustanovení se nelze odchýlit, není možno odstranit například jeho případnou tvrdost. Úřad práce ani žalovaný tak nepochybili, pokud žalobkyni způsob výplaty přiznané dávky určili tak, že 35% dávky bude poskytováno v poukázkách, neboť žádný jiný postup zde nepřípadá do úvahy. K témuž závěru dospěl například Krajský soud v Brně v rozsudku ze dne 19. 10. 2018 č. j. 41 A 12/2018-38, nebo Krajský soud v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích v rozsudku ze dne 25. 7. 2018 č. j. 52 Ad 4/2018-42.

10. K námitce žalobkyně, že forma výplaty příspěvku na živobytí ve formě poukázky je pro ni ponižující, že se jedná o žebračku a že účelem této formy výplaty je diskriminace, ostrakizace a celkové znevýhodnění osob chudých, krajský soud uvádí následující. K formě výplaty dávky v hmotné nouzi ve formě poukázek přistoupil zákonodárce novelou zákona o pomoci v hmotné nouzi č. 382/2008 Sb. a z důvodové zprávy vyplývá, že *„cílem předložených opatření je zvýšit motivaci osob k rychlé změně jejich nepříznivé sociální situace pomoci znovu začlenění na trh práce a zabránit s ohledem na současnou míru nezaměstnanosti jejich nedůvodnému setrvání v systémech sociální ochrany (...). Účelem opatření je racionalizace pomoci ve snaze zabránit užití dávky k jinému účelu než ke kterému má sloužit“*. Z uvedeného vyplývá, že důvodem již v roce 2008 pro zavedení jiného způsobu výplaty dávky pomoci v hmotné nouzi než jen hotovostně zákonodárce sledoval jednoznačný cíl, kterým je zvýšení efektu dopadu této dávky pro příjemce a nikoliv jeho ostrakizace či cokoliv jiného.
11. Krajský soud má za to, že je pouze na státu, aby v případě, že zabezpečí své občany systémem dávky poslední záchrany, což dávky státní sociální podpory jsou, aby určil, zda se tak bude dít toliko v penězích či jiným způsobem. Jak vyplývá z důvodové zprávy, smyslem poskytnutí dávky je nejen zabezpečit základní životní potřeby osoby, která o tuto dávku požádá, ale rovněž ji motivovat k tomu, aby svým úsilím dosáhla zlepšení své sociální situace a nebyla závislá na systému sociálních dávek. Pokud zákonodárce zvolil k dosažení tohoto účelu postup, kdy část dávky není vyplácena v penězích, ale v poukázkách, které umožní příjemci této dávky, aby své životní potřeby zabezpečil, pak se jedná o postup, který není v rozporu s žádným právem chráněným ústavu, jak se žalobkyně domnívá. Konečně vhodnost, účelnost a sociální spravedlnost právní úpravy neposuzuje soud, s výjimkou Ústavního soudu v případě zjištěné neústavnosti, neboť tyto úvahy nepřísluší soudu, nýbrž zákonodárci. Jedná se o otázky v podstatě politické, kam primárně spadá celá oblast sociálních práv (k tomu srovnej např. bod 78 nálezu Ústavního soudu ze dne 23. 4. 2008 sp. zn. Pl. ÚS 2/08, dále bod 90 odůvodnění nálezu ze dne 20. 5. 2008 sp. zn. Pl. ÚS 1/08; dále viz citované rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové-pobočky v Pardubicích č. j. 52 Ad 4/2018-49). Z téhož důvodu krajský soud nepovažuje žalobkyni napadenou úpravu za protiústavní, a proto ji nepředložil Ústavnímu soudu k posouzení. Pro úplnost krajský soud dodává, že žalobkyně navrhla posoudit ústavnost úpravy
§ 44 zákona o sociálních službách, přičemž zjevně mínila protiústavnost citovaného ustanovení
§ 43 odst. 5 písm. a) zákona o sociálních službách.
12. Vzhledem k tomu, že žalobní námitka není důvodná, krajský soud žalobu podle § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl.
13. V řízení byl plně procesně úspěšný žalovaný, který v souladu s ustanovením § 60 odst. 2 s. ř. s. nemá právo na náhradu nákladů řízení; procesně neúspěšné žalobkyni právo na náhradu nákladů řízení nevzniklo. Soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení. (výrok II.).

Ostrava 29. května 2019

JUDr. Zora Šmolková
samosoudkyně

Shodu s prvopisem potvrzuje